

Overleg tussen mensen in armoede en hun partners

Henk Van Hootegem is stafmedewerker bij het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

In 1999 werd het 'Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid' goedgekeurd. Daarmee zag – in opvolging van een vraag in het Algemeen Verslag over de Armoede naar een structureel overleginstrument - het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting het licht. Het team heeft ondertussen een pak ervaring met gemengde overleggroepen en wijst in deze bijdrage op vier aandachtspunten voor een armoedebeleid in dialoog.

De werking van het Steunpunt rust op twee krachtlijnen: één, het structureel voorzien van de inbreng van de inzichten van mensen die in armoede leven en, twee, dit in overleg en dialoog met de andere actoren in de strijd tegen armoede.

Dialoog in overleggroepen

Om haar opdracht waar te maken organiseert het Steunpunt verschillende thematische overleggroepen. Momenteel wordt er gewerkt rond bijzondere jeugdbijstand (Franse Gemeenschap), gezondheid, kwaliteit van de arbeid, armoede-indicatoren in België, huisvesting en de evaluatie van de OCMW-wetgeving en de uitvoering ervan. De voorbije jaren was het Steunpunt ook betrokken bij een aantal initiatieven van kortere duur.

Het initiatief tot een overleg kan uitgaan van verschillende actoren: van een politieke instantie (een parlement, de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie of een minister), van verenigingen waar armen het woord nemen, of van het Steunpunt zelf (vaak op basis van signalen van de verenigingen).

Meestal start een overleggroep met een eerste gedachtewisseling over een thema met enkel verenigingen waar armen het woord nemen. Het Steunpunt staat in voor de organisatie, de gespreksleiding, verslaggeving en vertaling van de bijeenkomsten. Deze gesprekken monden uit in een nota, op basis waarvan het overleg in een grotere groep wordt verder gezet. Dit was bijvoorbeeld het geval bij het thema 'armoede-indicatoren'. Op basis van een voorstel uitgewerkt door een aantal verenigingen en het Steunpunt, startte in september 2002 een overleggroep met een 20-tal deelnemers uit verenigingen, wetenschapsinstellingen, overheidsadministraties, ziekteverzekeringsinstellingen en verenigingen van steden en gemeenten. In maart 2004 wordt het eindrapport van dit onderzoeksproces voorgesteld.

Een ander voorbeeld is de overleggroep over huisvesting. Omdat er over dit thema al zoveel materiaal beschikbaar is bij de verenigingen en andere organisaties werd er geen fase met enkel verenigingen georganiseerd. Er vonden twee bijeenkomsten plaats met verenigingen en huurdersorganisaties, waar de initiatiefnota van het Steunpunt werd gepresenteerd. De voorgestelde invalshoek werd goedgekeurd en vormt de vertrekbasis voor de verdere uitwisselingen. Begin 2004 startte de fase waarbij actoren met een ander profiel rond de overlegtafel werden gebracht: vrederechters en verenigingen van eigenaars.

De deelnemers uit de verenigingen ontmoeten elkaar ook tussentijds, wat nodig is om verslagen te herlezen, vergaderingen voor te bereiden of om getuigenissen te verzamelen.

Het overleg in de verschillende thematische groepen vormt een belangrijke basis voor het tweejaarlijkse verslag van het Steunpunt. De wettelijk verplichte opvolging ervan (de verschillende regeringen hebben zich in het Samenwerkingsakkoord geëngageerd een debat over het verslag te voeren) biedt de mogelijkheid om de debatten in de overleggroepen te stofferen en voort te zetten.

Vier punten verdienen bijzondere aandacht voor een armoedebeleid in dialoog.

Duidelijkheid over doelstellingen en vertrekbasis

Het is heel belangrijk dat een overleg vertrekt met welomschreven doelstellingen. Essentieel is wie deze doelstellingen kan vastleggen, welke de discussieruimte is en wat de vertrekbasis is van het overleg. Mensen die in armoede leven moeten hierin hun stem hebben.

Door de omvangrijke tijdsinvestering van alle partijen, is het niet evident om op alle domeinen een intensief langdurig overlegproces op te zetten. Vandaar het belang van een gepaste en voldoende specifieke invalshoek voor het overleg te vinden.

De mogelijkheid tot debat

Het Algemeen Verslag over de Armoede heeft niet alleen zijn grote waarde ontleend aan de betrokkenheid van mensen in armoede als gesprekspartner, maar ook aan de betrokkenheid van en de gedachtewisseling met verschillende andere actoren. De mobilisatie van verschillende actoren en dus van een rijkdom aan perspectieven resulteert in gezamenlijke voorstellen. Zo een breed debat ontbrak bijvoorbeeld in de periode toen de wet betreffende het recht op sociale integratie tot stand kwam. Het Steunpunt reageerde met de oprichting van een overleggroep 'evaluatie van de OCMW-wetgeving en de uitvoering ervan'.

Voldoende participatie

De methode van overleg bepaalt de mogelijkheden om volwaardig te participeren – in het bijzonder voor de mensen in armoede.

1. Valoriseer de collectieve inbreng van de verenigingen. Zoals bekend is het tempo van het overleg erg bepalend. Verenigingen moeten voldoende tijd hebben om contacten te leggen met mensen die in armoede leven, informatie te vergaren, ervaringen en inzichten samen te leggen binnen en tussen de verenigingen. Maar ook de andere actoren hebben tijd nodig om zich de methode eigen te maken, om hun vertegenwoordigingsfunctie waar te maken (terugkoppeling naar de eigen organisatie), enzovoort.
2. De verschillende deelnemers moeten over voldoende en voor iedereen verstaanbare informatie beschikken. In de overleggroep 'bijzondere jeugdbijstand' bijvoorbeeld werd een vorming georganiseerd voor de deelnemers uit de verenigingen over het decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand in de Franse Gemeenschap.
3. Samenkomsten verlopen best volgens een op voorhand vastgelegde dagorde. Dit is nodig omdat het voor verschillende deelnemers moeilijk is om op elk moment spontaan te spreken. Met een duidelijke agenda kunnen de vergaderingen in de groepen van de verenigingen worden voorbereid.
4. Volledige verslagen en tussentijdse nota's hebben een meerwaarde. Zo kan iedereen de gesprekken op een gelijke manier volgen (niet iedereen heeft de ervaring of de opleiding om zelf notities te nemen). Met de tussentijdse nota's (een synthesenota, een discussienota, ...) kan men op verschillende momenten tijdens het overleg de elementen van akkoord en niet-akkoord inventariseren. Zo wordt het overlegproces transparanter, de uitgangspunten en invalshoek helder, de discussiepunten zichtbaar. Deelnemers kunnen beter feedback geven en evalueren.

Politieke opvolging

Of voorstellen uiteindelijk in maatregelen worden omgezet ligt in handen van de politiek verantwoordelijken. Eigenlijk zou aan de deelnemers telkens moeten gecommuniceerd worden in welke mate de voorstellen al of niet gevolgd zijn en waarom. Wat het Steunpunt betreft, is de opvolging van het Tweejaarlijks verslag essentieel, voor de eerste editie werd dit helaas maar gedeeltelijk gerealiseerd. Zonder opvolging van het verslag ontbreekt het beleidsniveau bij het overleg en dreigen de partners van het overleg af te haken. Het tweede Tweejaarlijkse verslag dat eind vorig jaar werd voorgesteld moet dus nog een politiek antwoord krijgen.